

Nortamo luottaa poliittiseen journalismiin

Helsingin Sanomien päätoimittaja Simopekka Nortamo pitää tiedollisten eväiden antamista kansalaisille joukkotiedotuksen keskeisenä tehtävänä, kun suomalainen yhteiskunta valmistautuu tekemään energiavaihtoehtoja ja Euroopan yhteisöä koskevia kauaskantoisia päätöksiä.

— Joukkotiedotus on myös yleisön edustaja. Se vaikuttaa päättäjiin muun muassa antamalla tilaa asiantuntijoiden ja muidenkin erilaisille näkemyksille. Myös toimittajat pohdiskelevat asioita ja ottavat kantaa niihin. Perustehtävä on tiedonvälitys ja sen rinnalla mielipiteiden esilletuominen.

Otetaan esimerkiksi tuleva energiaratkaisu. Helsingin Sanomien informaatiota välittävistä ja mielipiteitä esilletuovista kirjoituksista saa melko myönteisen kuvan ydinvoimasta.

— Tai päinvastoin. Tämä on mainio kysymys. Kävimme muutama vuosi sitten tässä huoneessa keskustelun energiasta edellisen vastaavan päätoimittajan Heikki Tikkasen kanssa. Meille päätoimittajille toki siilautuu myös faktatietoa näistä asioista enemmän kuin Suomen kansalaisille yleensä, ja meillä pitäisi olla oman kokemuksemme perusteella paremmat mahdollisuudet arvioida näitä asioita kuin suomalaisilla keskimäärin. Silti totesimme molemmat, että emme olleet pystyneet itse muodostamaan varmaa omaa mielipidettä siitä, mikä on paras ratkaisu.

— Minun mielestäni on oikein, että tällaisissa asioissa lehti ei yritä olla kaikkietävä. Sen oikea rooli on antaa suomalaisille niin hyvät eväät kuin inhimillisesti katsoen on mahdollista oman kannan muodotamista varten. Uskon, että energiapolitiikassa on tehty juuri sillä tavalla. Sen jälkeen erilaiset poliitikot, erilaiset ihmiset voivat samojen tietojen pohjalta päätyä

Simopekka Nortamo

erilaisiin ratkaisuihin.

— Tuohon mitä totesit omana vaikutelmanasi sanoisin, että todennäköisesti lehti ja sen toimittajat heijastavat sitä kehitystä, mikä tuntuu olevan yhteiskunnassa yleinen. Yhä enemmän on alettu tajuta myös kilpailevien energiamuotojen — sanotaan vaikka kivihiilen — saastutusvaikutuksia. Tai on alettu tajuta ettei Suomen vesivoimaa voi loputtomasti valjastaa ilman haittoja.

— Jos sulkumerkeissä kertoisin Helsingin Sanomien yhden päätoimittajan omasta ajattelusta, niin itse mielessäni pelkään Vuotoksen hankkeen toteutumisella tuhottavan sekä luontoa että sikäläistä ihmiskultuuria enemmän kuin lisäenergiasta saadaan hyötyä. Jonakin päivänä saatetaan vielä katua myös Sompion hävittämistä Lokan ja Porttipahdan altailla.

— Nämä esimerkit kertovat, kuinka komplisoidusta asiasta energiavaihtoehtoissa on kyse. On ymmärrettävää, että ydinvoiman kammo vähenee, kun muistetaan muissakin energialähteissä olevat kammottavat puolet.

— Poliitikassa päätettävien asioiden lisäksi joukkoviestimet tietysti käsittelevät myös itse päätöksentekoa ja päättäjiä. Joskus puhutaan "vahtikoiran" tehtävästä. Sana tuo mieleen Suomen pystykorvan, joka vartioimisen ohessa myös haukkua räksyttää. Oleellista kuitenkin on pitää toi-

sin sanoen kansalaiset perillä siitä, miten hiedän edusmiehensä toimivat.

Johtuuko poliitikkojen arvostuksen selvä aleneminen heidän tasonsa laskusta vai siitä, että vahtikoirat ovat entistä kärkeämpiä?

— On selvää, että joukkoviestimet vaikuttavat, toisinaan tahallisesti mutta useammin tahtomattaan, politiikan ja poliitikkojen arvostuksen heilahteluun yleisön mielipiteissä. Olen joskus sanonut, että joukkotiedotuksessakin syntyy tuotantovirheitä ja ehkä enemmän kuin millään muulla tuotannon alalla rakennusteollisuutta lukuunottamatta.

— Poliittisen vallan käyttäjien arvostuksen lasku on luonnollista seurausta tsarististen perinteiden jäämisestä yhä kauemmaksi. Arvostuksessa on ollut varaakin laskea siitä ylenmääräisestä, jopa nöyrästä kunnioituksesta, jota tunnettiin kaikkia herroja kohtaan. Samanlainen muutos on kohdannut myös taloudellisen vallan haltijoita.

— Poliitikkojen sekä muiden vallankäyttäjien ja joukkotiedotuksen välillä on eräänlainen voimien ja vastavoimien suhde. Jos ajatellaan yleistä trendiä, niin kyllä minun mielestäni voimasuhde on selvästi kehittynyt normaaliimpaan suuntaan, kohti luontevampaa avoimuutta. Yhteiskunta on tullut kansanvaltaisemmaksi.

Mitenkäs nämä voimasuhteet ovat yh-

*teiskunnallisen keskustelun päiväjäsen-
tyksen asettamisessa?*

— Yhtä huomiotani olen yrittänyt viime vuosina tuoda esille, mutta se ei ota kovin herkästi tulta sen enempää poliitikkojen kuin tiedonvälityksenkään piirissä: Minusta tuntuu, että poliittisen elämän vaikuttajat ja tiedonvälitys yhdessä — vaikka kuinka kävisivät voimien ja vastavoimien kamppailua — ovat kuitenkin saaneet aikaan tietyn vinoutuman. Tiedonvälityksen sisältö painottuu kohtuuttoman paljon vain siihen yhteiskunnan toimintaan, mitä me kutsumme politiikaksi.

— Me — siis tiedonvälitys — olemme sitoneet itsemme poliittisten vaikuttajien kanssa sellaiseen symbioosiin, että me tässä voimatasapainon etsinnässä olemme tuoneet politiikan aihepiirin hallitsemaan tiedonvälitystä. Monet muut seikat jäävät sen varjoon. Otetaan yksinkertainen esimerkki Suomen lehdistön ja te-

levision ilmeestä. Poliittisen toiminnan julkikkiset — ehkä arviolta noin 20 tai 30 ihmistä koko valtakunnasta — hallitsevat visuaalisesti, kuvillaan viestinten ulkoasua esiintymällä niissä päivästä toiseen.

— Me vakavasti otettavissa viestimissä työskentelevät olemme luoneet valtakunnan johtavista poliitikoista ja järjestöjohtajista samanlaisen julkiskultin, mitä arvostelemme kun itäpäivälehdet ja aikakauslehdet ovat tehneet sen viihdemaailman huipuista. Totta kai politiikassa tehdään tärkeitä, meitä kaikkia koskevia päätöksiä, ja sen seuraaminen on siten aivan ensiarvoisen tärkeää — mutta minusta tuntuu, että se olisi seurattavissa ilman tätä ylenmääräistä poliittista julkiskulttiakin.

Suomen joukkoviestinnän kentässä Helsingin Sanomilla on erityisen vahva asema. Se on edustanut myös pysyvyyttä journalistisen kentän muuttuessa. Mutta mitä tapahtuu, jos Helsingin Sanomien

omistus pohja ja ulkoinen asema muuttuvat?

— Helsingin Sanomista on tullut eräänlainen instituutio, jolla on painoa kahdeskakin mielessä: se on sisällöltään painava ja se on toiminnaltaan raskas. Lehdellä on yhteiskunnassa selvästi painoa ja se on suuruutensa vuoksi raskas jo organisaationa. Siksi sitä ei voi kukaan ohjata kovin luontevasti. Helsingin Sanomiin ei voi äkilläisesti vaikuttaa edes lehden sisäinen johto eikä kustantava johto.

— Helsingin Sanomat on sellainen instituutio, että sen toimintaan ei ole mahdollista tehdä äkillisiä ja nykyviä kurssinmuutoksia edes omistajanvaihdosten yhteydessä, joita tietenkin joskus tapahtuu jo sukupolven vaihdosten myötä. Minun on hyvin vaikea kuvitella, että lehti yhtäkkiä lennähtäisi johonkin aivan toiseen journalistiseen otteeseen tai ajattelutapaan.

Pertti Suhonen

Numeron kirjoittajia:

Aula, Maria Kaisa, VTL, kansanedustaja, valtio-opin laitos, Helsingin yliopisto
 Kanerva, Jukka, vt. apulaisprofessori, valtio-opin laitos, Jyväskylän yliopisto
 Heikkilä, Heikki, yht. yo. Tampereen yliopisto
 Helminen Marjut, toimittaja, Helsinki
 Merrill John C. emeritusprofessori, Columbia, Missouri, USA
 Moring Tom, apulaisprofessori, Svenska Social- och Kommunalhögskolan
 Niemelä Elina, Tampereen yliopisto
 Nieminen Hannu, YTL, vs. assistentti, tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto
 Rantanen Terhi, VTT, viestinnän laitos, Helsingin yliopisto
 Varis Tapio, dosentti, TaiK:n täydennyskoulutuskeskuksen johtaja
 Väliveronen Esa, YTK, vs. assistentti, tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto